

Bernard Van Eeghem verstrooid

bernard van hip hop eeghem kip kop regen flip flop krip krop tip top slik slok krib krab strip strop kan kan kling klang sling slang bim bam boem patat!

Zo kondigde Bernard Van Eeghem zijn eenmalige act voor de 50ste verjaardag van de Beursschouwburg (Brussel, 5 februari 2015) aan. Ik heb ze gezien, die performance. Ze duurde krap 20 minuten. Ze was Bernard ten voeten uit.

Mooie aankondiging, overigens! Een gedicht. Een *jazzke* op de wijze van Paul Van Ostaijen, een pianoriedel à la Thelonius Monk, de vrolijke deun van een folkie, met een ironisch slotakkoord: 'boem patat!'

•••

Boem patat!

Bernard komt op, gaat centraal op het kleine podium staan, kijkt de zaal in, begint te lopen, *surplace*, blijft lopen, meer *sur place* kan een mens niet komen. Haalt uit zijn jas een lange papiersliert, wikkelt die om zijn hoofd, onderwijl almaar lopend. Maakt de sliert los, houdt 'm voor zijn ogen, begint te zingen, terwijl hij de tekst van de papiersliert afleest.

Hij zingt *Eleanor Rigby* en *For No One*, twee klassiekers van The Beatles. Hij zingt a capella, jachtig, misschien zelfs een tik wanhopig, *no sign of love behind the tears cried for no one*. Zingt af en toe een stuk arrangement mee, trekt zijn jas uit, begint opnieuw te surplacen, valt, kronkelt over de vloer. Haha. Neemt de papiersliert weer ter hand en begint nu de keerzijde ervan te lezen, een gedicht, in het Engels.

Hij declameert, bijna zingend, gloedvol, beetje als Dylan Thomas. *Do Not Go Gentle Into That Good Night*. Maar wàt leest hij? Pas na enige tijd herken ik de tekst: de lyrics van de twee Beatlessongs, achterstevoren. *Been has wedding a where church the In rice the up picks Rigby Eleanor*. Doet nog een *surplace*. Klaar. Bernard af. De act eindigt dus waar hij was begonnen. En schrijvend aan deze tekst besef ik plots: eindigen bij het begin, het komt vaker terug in het werk van Bernard.

De act is typisch voor de *arte povera* van Bernard. Arm theater, geen grote woorden of gebaren, geen zogezegde virtuositeit, geen spectaculaire scenografie, en toch kijk je de hele tijd geboeid naar die wat onhandige man op die kleine scène. Daar is een woord voor: charisma.

•••

Uitstraling!

En laat nu net in het recentste nummer van Etcetera (nr. 139, december 2014) een artikel over 'Het ongrijpbare charisma' staan. Charisma, lees ik, is het resultaat van 'een samenspel van tegenstrijdige kwaliteiten in eenzelfde lichaam', van goddelijke kenmerken (charismata) en sporen van kwetsbaarheid (stigmata). Zo leert theaterwetenschapper Joseph Roach.

Ik vind Bernard Van Eeghem charismatisch. Kwetsbaar en onbeholpen, jazeker, maar ook weerbaar, raadselachtig, onvatbaar, geestig en slim. Er hangt ook altijd een waas van verstrooidheid en vervreemding om hem.

In alles wat hij doet, sleept hij een hele bibliotheek mee, een eindeloos reservoir van wat hij in zijn leven allemaal gelezen en gezien, beluisterd en beleefd heeft, de humuslaag waarop zijn werk groeit. Zonder pedante verwijzingen of intertekstuele hocus pocus.

Het werk van Bernard is: simpel, bedrieglijk simpel.

Eenvouds verlichte wateren.

•••

Moeder!

In zijn werk keert Bernard vaak terug naar de figuur van de moeder. De afwezige moeder. Ze domineert zijn biografie, ze tekent zijn doen en laten.

In *Rari Nantes* (2007) vertelt hij dat hij een straat inrijdt en er een uur in de auto blijft zitten, op de uitkijk: dat huis daar, zou zij daar wonen? Zou zij de vrouw zijn die daar op straat loopt? Zoeken om niet te vinden.

Bloedsomloopworst (2013) gaat over zijn jeugd in Brugge. Het warme nest van zijn adoptieouders. De Heilig-Bloedprocessie. In de voorstelling schildert hij wat hij vertelt en vertelt hij wat hij schildert op een groot, transparant plastic zeil, waarachter hij heeft plaatsgenomen. De hele mythologie van zijn jonge jaren krijgt er vorm in een graffitiachtig tableau, dat eindigt met de figuur van een naakte vrouw, liggend, benen gespreid, en Bernard die in de laatste scène het zeil opensnijdt en zijn hoofd door de vagina naar buiten steekt, ter wereld komend.

Iedereen is allochtoon in zijn eigen leven. Petit 'beur'.

•••

Vader!

Je bent een vreemde voor jezelf. 'Ken jezelf' – ja, het zal wel. 'Win de hoofdprijs in de nationale loterij' – okay, doen we!

Ook in zijn nieuwste voorstelling, *If* (2015), graaft Bernard zich autobio. Voor de duidelijkheid: melige verhaaltjes over de kindertijd zul je bij Bernard niet vinden. Bernard houdt zich ver van elke nostalgische egotrip, ook als hij het over een folkloristische evergreen als de Bloedprocessie heeft.

'Ver, ver weg in mijn verleden komt mijn vader mijn kamer binnen', schrijft hij in een tekst over *If*. De vader heeft een cadeau mee voor zijn zoon: het gedicht *If* van Rudyard Kipling, in Franse vertaling, ingelijst. Het zijn aanbevelingen van een vader aan zijn zoon. Hoe een man te worden. Geen machopraatjes maar wijsheden als 'mezelf blijven vertrouwen wanneer iedereen aan mij twijfelt' of 'bedrogen worden maar zelf niet bedriegen' of 'kunnen dromen maar niet mijn dromen mijn meester laten zijn'. Wijs!

'Wie ben ik nu en wat is het verschil met diegene die ik dacht, toen ik jong was, te zullen worden later als ik groot zou zijn?' vraagt Bernard zich af in diezelfde tekst, en daarover gaat zijn voorstelling *If*: in honderden ultrakorte scènes beschrijft hij zijn leven, 'van voor de geboorte tot na het geraamte', citeert hij de dichter Karel Jonckheere. Hij tekent en schrijft, zingt en danst, een *stream of consciousness* om te weten te komen wat je niet kan weten.

•••

Cri de coeur!

Schilderen en vertellen, schrijven en spelen, bouwen en breken. Bernard verstrooit zijn aandacht over alle disciplines, soms allemaal tegelijk. Bricoleur, farceur, chroniqueur.

Een einzelgänger. Zei hij ooit in *De Morgen*: 'Ik werk het best als ik de vrijheid heb om verstrooid door de stad te lopen, tegen mezelf pratend, in mijn eigen wereld.'

Ik ken niemand die zo verstrooid door de stad loopt en toch zoveel ziet. Niemand die zo in zijn eigen wereld leeft en daar zoveel volk in toelaat. Hij maakt van zijn wereld ook de onze.

Dat is het *maken* van de kunstenaar.

Johan Wambacq